

MAX PEDERSEN

SUN CITY

Ved første øjekast er der ikke noget usædvanligt ved Sun City i Arizona. Mest af alt ligner byen bare en velholdt middelklasseforstad. Nydelige bungalower på række. Dobbelte carport i indkørslerne. Præsentable forhaver. Faconklippede buske. Nymalede kirker. Tre pæne shoppingcentre. Et vejnet uden huller i asfalten. Et lille veldrevet hospital. Og en smagfuld kirkegård designet som et indbydende havelandskab. Alt sammen meget nydeligt. Alt sammen utroligt konventionelt.

Men trods sit ordinære ydre er Sun City ikke almindelig. Byen er verdens første seniorby. Det vil sige en by, indbyggerne skal være mindst 50 år for at bo i, men de er typisk 65-70 år, når de flytter ind. I begyndelsen af 1960'erne strømmede journalister fra hele USA til Arizona for at berette om livet i denne by, hvor der kun boede gamle mennesker. De fleste journalister var begejstrede. Nogle af dem svingede sig endog op til at skrive, at de ældre i Sun City var i gang med at opfinde en helt ny form for alderdom, der ville revolutionere synet på, hvad ældrelivet var, og hvad det kunne bruges til. Det var store ord, men det var rigtigt så langt, at Sun City på mange måder kan betragtes som et sociologisk laboratorium, hvor indbyggerne fra byens grundlæggelse og frem til i dag har eksperimenteret med at give alderdommen nyt indhold.

Livsstileksperimenterne i Sun City var betinget af tre forhold. For det første havde de ældre nydt godt af det økonomiske opsving efter 2. verdenskrig, og de gik ind i alderdommen med mere købekraft og større handlefrihed end nogen tidligere ældregeneration. For det andet var den gennemsnitlige levetid skudt voldsomt i vejret op gennem det 20. århundrede, hvilket betød, at alderdommen som livsfase var blevet længere. Og for det tredje var forventningerne til alderdommen blevet større. Flere og flere ønskede en alderdom, der var mere aktiv og lystorienteret end den alderdom, der var blevet deres egne forældre til del.

Det var disse tre faktorer, der tilsammen skabte behovet og muligheden for at redefinere alderdommen. Og det var dem, der var årsagen til, at de ældre begyndte at stille sig selv spørgsmål som: Hvordan omsætter jeg den forlængede levetid i en god alderdom? Hvordan omsætter jeg min opsparing i en god alderdom? Hvad er en god alderdom egentlig? Er børn og børnebørn pr. definition det ubestridte omdrejningspunkt i ældre menneskers liv? Kan ældre bo på andre måder end i en forstad? Kan en forelskelse sent livet håndteres på nye måder? Kan sorg? Sun City er både som by og livsstil et forsøg på at besvare disse spørgsmål.

Discjockeyen mod akademikerne

Sun Citys historie begynder i slutningen af 1950'erne, hvor storentreprenøren Del Webb fra Arizona blev opsøgt af et par af sine medarbejdere, der forsøgte at overbevise ham om, at det var en god investering at bygge en by udelukkende for pensionister. Byen skulle ligge nord for Phoenix og være udstyret med et indkøbscenter og alle mulige rekreative faciliteter, der kunne holde indbyggerne beskæftiget i deres otium. Det var en vild idé, men den var ikke grebet ud af den blå luft. Velhavende pensionister fra det nordøstlige USA var siden århundredets begyndelse flyttet til Florida, hvor de nød de milde vintre i kystbyer som Miami og St. Petersburg. Efter Anden Verdenskrig fik overklassens pensionister følgeskab af middelklassens ældre, der ikke bare slog sig ned i Florida, men også i stater som Texas, Arizona, New Mexico og det sydlige Californien.

Developere i Sydstatene havde længe været opmærksomme på, at der var et voksende marked for boliger til pensionister, men der var ikke nogen, der havde opført en decideret seniorby. Det tætteste, man kom på det koncept, var de mange lejlighedskomplekser i Florida, der blev opført med swimmingpool og et hobbyværksted. Selv om konceptet var nyt, syntes Del Webb godt om medarbejdernes idé, men han var dog forsigtig nok til at få forslaget vurderet af en håndfuld eksperter. Blandt eksperterne var en specialist i geriatri, en sociolog, en psykolog og et konsulentfirma af den slags, der har svar på alting. Eksperternes dom var enstemmig. De mente, at det var en usædvanlig dårlig idé at bygge en seniorby. De ældre, sagde eksperterne, ville aldrig forlade de lokalmiljøer, hvor de havde boet gennem mange år, og hvor de havde deres børn, børnebørn og gamle venner.

Webb og hans medarbejdere kunne ikke få eksperternes vurdering til at rime på det faktum, at et stadig voksende antal pensionister fra de nordlige stater valgte at tilbringe alderdommen i Syden. Derfor besluttede de at gennemføre en ny undersøgelse med fokus på, hvordan tilflyttende pensionister i Florida vurderede tanken om en seniorby. Det var trods alt pensionister som dem og ikke eksperter, der skulle bo i byen. Muligvis på baggrund af de dårlige erfaringer med eksperterne blev det besluttet, at undersøgelsen skulle udføres af en person uden længerevarende uddannelse. Valget faldt på en lokal discjockey, der alligevel skulle til Florida for at hjælpe sin bror med at starte en radiostation.

I løbet af et par uger gennemførte discjockeyen en hjemmestrikket interviewundersøgelse blandt de ældre i Florida. Undersøgelsen viste, at de fleste tilflyttende pensionister overhovedet ikke oplevede det som et problem at leve på flere tusinde kilometers afstand af deres familier. De var tilfredse, hvis bare deres boliger havde et gæsteværelse, hvor børn og børnebørn kunne bo, når de var på besøg. Blandt andet derfor kunne discjockeyen til sidst i sin undersøgelse konkludere, at det var en rigtig god idé at bygge en seniorby. Hvem skulle Del Webb nu tro på? Akademikerne eller discjockeyen? Han valgte at tro på discjockeyen, hvad han aldrig fik anledning til at fortryde.

I forsommeren 1959 erhvervede Webb et stykke landbrugsjord 25 kilometer nord for Phoenix. Byggeriet af seniorbyen blev påbegyndt i august og med en potent kraftudfoldelse lykkedes det inden årets slutning Webbs mænd at opføre et stort rekreativcenter, et vejnet, et indkøbscenter, et kloaksystem, et parkanlæg, en golfbane, et svømmebassin med olympiske mål og en serie prøvehuse med navne som: The Sierra, The Cumberland og The Mountjoy. Den første januar 1960 blev der holdt åbent hus i seniorbyen, der i mellemtiden havde fået navnet Sun City. Folk væltede ind og Webbs salgspersonale stod klar med købsaftalerne. I løbet af tre dage solgte de 237 huse. Inden måneden var

Reklame for det gode liv i seniorbyen.

omme, var tallet oppe på 400. Ved årets udgang var der solgt 2.000 huse i den nye by. Og sådan bankede det bare derudad op gennem 1960'erne, indtil Sun City i midten af 1970'erne var fuldt udbygget og havde et indbyggertal på cirka 40.000 pensionister.

Langt hovedparten af de 40.000 kom fra et bredt udsnit af den hvide middelklasse. Fra den faglærte håndværker til tandlægen. De var alle en del af den ældregeneration, der surfede med på den velstandsbølge, der skyllede ind over det amerikanske samfund i 1950'erne og 1960'erne. Helbredsmæssigt var de i topform og kunne se frem til en historisk lang alderdom. Spørgsmålet var bare, hvad al den alderdom skulle bruges til. For de fleste i den generation, de første indbyggere i Sun City tilhørte, var svaret stadigvæk at leve et traditionelt pensionistliv i forstæderne med tyngdepunkt i samværet med børn og børnebørn. Men der var en voksende gruppe ældre, der syntes, at det traditionelle alderdomsideal var alt for nøjsomt og passivt. Disse ældre drømte om offensiv alderdom, der var rig på nye udfordringer og oplevelser. Det var den gruppe af ældre, der købte hus i Del Webbs rekreative seniorby.

Leg og alvor i Sun City

Enhver, der som barn har elsket et boldspil, kender glæden ved at ramme en bold helt rent. Og enhver, der har besøgt baseballbanen i Sun City, vil vide, at den glæde kan have et langt liv. For her kan man se gamle stivbenede mænd på vej mod et *home run* med et bredt smil på læberne, fordi de øjeblikket forinden ramte bolden klokkerent med deres bat. Det er ikke kun baseballspillerne, der smiler dette selvtilfredse smil.

Den samme type smil kan også observeres mange andre steder i byen. Eksempelvis på golfbanen, når en spiller sænker et put fra 10 meters afstand. Smilet findes også i en finkulturel udgave, når folk læser deres egne digte op i poesiklubben og er tilfredse med resultatet. Og det kan observeres i alle hobbyværkstederne, når folk ikke kan skjule stoltheden over deres forskellige former for kunsthåndværk.

En af de afgørende årsager til Sun Citys succes var, at Webb og hans medarbejdere tog de ældres lyst til at lege alvorligt. De var ikke for veluddannede til at vide, at der kan knytte sig en dyb tilfredsstillelse til at spille golf og dyrkelsen af alle mulige andre hobbyer. Derfor lagde de fra første færd af vægt på, at Sun City havde stort og forskelligartet udbud af rekreative faciliteter. Og de lyttede til indbyggerne, når de kom med forslag til nye aktiviteter. Som årene gik og indbyggertallet voksede, kom der flere og flere faciliteter til som fx: syv golfbaner, baseballbanen, en country club, en bowlinghal, en stor friluftsscene og adskillige kunstige søer og parkanlæg, hvor man kan gå sig en tur. Hertil kommer fem rekreativcentre med svømmebassiner, hobbyværksteder, koncertsale, mødelokaler, computerrum, dansesale, motionsrum samt lokaler til mænd, der elsker at lege med modeltog.

Rekreativ selvrealisering spiller en stadig voksende rolle i mange menneskers liv. Derfor er det set med nutidens øjne heller ikke specielt revolutionerende, at ældre mennesker bliver tiltrukket af at leve i en by, hvor de kan dyrke enhver form for hobby. Da Sun City blev planlagt i 1959, var tingene ikke helt så indlysende. Mange var skeptiske over for tanken om at opføre et decideret fritidssamfund for seniorer. Blandt skeptikerne var en sociolog, der mente, at livet i et rent fritidssamfund ville blive alt for overfladisk og uundgåeligt føre til, at de ældre indbyggere blev ramt af fremmedgørelse, depressioner og andre eksistentielle mangelsygdomme. Det er ikke legen, men alvoren og pligten, der giver livet mening. Noget i den retning, lød sociologens knibske ræsonnement.

Erfaringerne fra Sun City viser, at sociologen groft undervurderede den rekreative selvrealiserings betydning. Men helt fejl tog han alligevel ikke. Mange indbyggere kommer til et rekreativt mætningspunkt, når de har boet i byen i et år eller to. De bliver simpelthen trætte af at lege og oplever et behov for at gøre nytte. De fleste får tilfredsstillet dette behov i en af de utallige foreninger, der udfører frivilligt arbejde i byen. Fælles for mange af foreningerne er, at de gør en stor indsats for byens mest udsatte indbyggere. Det er således foreningernes frivillige, der bringer mad ud til de alderdomssvækkede. Det er dem, der indtaler lokalaviserne på bånd for de blinde. Det er dem, der er besøgsvenner. Og det er dem, der køber ind for de ældste indbyggere.

Nogle af byens mest engagerede frivillige er de 115 indbyggere, hovedsageligt kvinder, der har dannet en gruppe, som støtter døende indbyggere og deres pårørende. Kvindernes arbejde består i at aflægge besøg i hjemmet hos de syge, hvor de laver alt fra at vaske op til at holde folk i hånden. Kvindernes arbejde ophører ikke, når den syge dør. De holder kontakten med den efterladte i mindst et år, fordi de har erfaret, at den dodes ægtefælle ofte knytter sig stærkt til de frivillige. De fleste af kvinderne oplever deres ulønnede arbejde som et kald. For nogle er kaldet så stærkt, at de stiller sig til rådighed døgnet rundt, når deres klienter ligger på det yderste. Det er langt fra alle frivillige i Sun City, der er lige så passionerede i deres arbejde som disse kvinder. Mange udfører fx kun frivilligt arbejde nogle få timer om ugen. Men det er karakteristisk for foreningerne i Sun City, at de fleste har en hård kerne af frivillige, der udfører deres arbejde med både et stort engagement og et stort tidsforbrug.

Karavane af mænd på vej mod golfbanen en tidlig morgenstund.

Sun City blev ikke født med alle sine mere eller mindre altruistiske foreninger. De er opstået hen ad vejen. Mange er blevet grundlagt af indbyggere, der opdagede en mangel ved deres lokalsamfund og havde handlekraften til at forsøge at udbedre den. Det gælder eksempelvis Pastor Al, der fandt ud af, at mange enkefolk havde svært ved at takle sorgen over at være blevet enlige. Derfor stiftede han en forening, der afholder sorggrupper. Og det gælder Joe McIntyre, der blev træt af, at amtet ikke afsatte mandskab nok til at vedligeholde vejkanterne og boulevardernes midterrabat. Derfor stiftede han en forening af frivillige gadefejere, hvis 400 medlemmer har inddelt byen i 33 distrikter, der bliver plejet med nøjeregnende omhu.

Der er stadigvæk folk, der, som den sociolog Del Webb rådførte sig med, mener, at livet i et rekreativt fritidssamfund som Sun City er for overfladisk. Men Sun Citys egen historie kunne tyde på, at det er overordentligt svært at skabe en overfladisk seniorby i betydningen: et sted, hvor de rekreative aktiviteter er lokalsamfundets altdominerende omdrejningspunkt. Der vil som regel være indbyggere som Pastor Al og Joe McIntyre, der er i besiddelse af så meget etisk funderet virketrang, at de vil stifte foreninger eller på anden måde organisere aktiviteter med nytteværdi for samfundet. Og der vil som regel være indbyggere, der slutter op om aktiviteterne. Sådan gik det i hvert fald i Sun City, hvor det solidariske foreningsliv med tiden kom til at udgøre en jævnbyrdig modvægt til den individualistiske rekreativisme, der var byens egentlige idégrundlag.

Politik i Sun City

Sine 40.000 indbyggere til trods er Sun City ikke en selvstændig kommune. Byen er heller ikke en del af en kommune, men henhører politisk og administrativt under Maricopa Amt. Den konstruktion har flere fordele for indbyggerne i Sun City. En af dem er, at de kan nøjes med at betale amtsskat og slipper for kommuneskatten. Det har godt nok den bivirkning, at indbyggerne i Sun City ikke har krav på de serviceydelser, der almindeligvis finansieres over kommuneskatten. Men det er i vidt omfang en kosmetisk bivirkning, fordi byens foreninger alligevel udfører en stor del af serviceydelserne. Helt uundværlige ydelser som renovation, ambulancetjeneste, vandforsyning og vedligeholdelse af vejnettet står amtet for.

En anden fordel ved at være underlagt amtet er, at indbyggerne har haft friheden til at skabe deres eget hjemmelavede lokalpolitiske system. Hvis Sun City havde været en selvstændig kommune, skulle byen have efterlevet en række lovmæssige krav til den politiske og administrative organisering. Det lokalpolitiske system, som indbyggerne har skruet sammen, kan bedst beskrives som et decentraliseret foreningsvælde. Det vil sige, at de 40.000 indbyggere ikke har noget byråd eller noget andet overordnet organ med mandat til at udforme en fælles politik for byen. I stedet udgøres fundamentet i det lokalpolitiske system af byens foreninger, der ofte helt uafhængigt af hinanden varetager hver deres arbejdsområde. Lidt på samme måde som hvis forvaltningerne i en dansk kommune havde fuldstændig autonomi.

Foreningernes virke finansieres hovedsageligt af pengegaver fra indbyggerne. I overensstemmelse med den decentrale organisering af bystyret er der ingen overordnet instans, der indsamler og fordeler pengene mellem foreningerne. Foreningerne er selv ansvarlige for indsamlingen af økonomiske midler, og det er borgernes eget valg, om de vil yde støtte eller lade være. Foreningslivet hviler med andre ord på en ren donationsøkonomi.

Den eneste forening, hvortil alle indbyggere er forpligtet til at betale kontingent, er Rekreationsrådet, der står for driften af de fleste fællesfaciliteter i byen. Rådet forvalter et årligt budget på cirka 50 millioner kroner, hvilket langt overstiger budgettet i de andre foreninger. En indbygger kan kun vælges til Rekreationsrådet i tre år. Herefter er man aldrig valgbar igen. Næsten identiske regler gælder i de andre af byens mest indflydelsesrige foreninger, hvor der også er sat barske tidsgrænser for, hvor længe man kan sidde i bestyrelsen. Tidsbegrænsningerne er vedtaget for at forhindre, at foreningerne skal blive domineret af fastgroede magteliter.

De strenge valgbarhedsregler er ikke det eneste regelsæt, der er sat i verden for at hæmme bestyrelsesmedlemmernes udøvelse af magt. I Rekreationsrådet har man eksempelvis vedtaget en regel om, at rådet på egen hånd kun kan foretage investeringer på fem millioner kroner. Investeringer herover skal ud til folkeafstemning. Denne basisdemokratiske regel skal sikre, at der altid er folkelig opbakning til de største projekter. Reglen blev meget symptomatisk vedtaget i kølvandet på en ophedet offentlig debat, hvor Rekreationsrådets medlemmer blev beskyldt for at kaste sig ud i prestigeprojekter, der mere handlede om at sætte et mindesmærke for dem selv end om at varetage fælleskabets interesser.

Som styreform betragtet hører det decentrale foreningsvælde ikke til blandt verdens mest rationelle. Det er besværligt at træffe beslutninger i et basisdemokrati. Det er vanskeligt at lede, koordinere og planlægge i et samfund uden et centralt politisk organ. Og

det er svært for omverdenen, at kommunikere og forhandle med en by uden central ledelse, hvilket amtets politikere og embedsmænd gentagne gange har erfaret. Teoretisk set burde Sun City nok befinde sig på randen af et lokalpolitisk kaos, men faktum er, at byens diffuse politiske struktur er funktionsduelig. Der er simpelthen ikke behov for mere struktur i en by, hvor indbyggerne både socialt, økonomisk, etnisk, kulturelt og aldersmæssigt er så homogene som i Sun City.

Selv om det decentrale foreningsvælde fungerer, så er det flere gange blevet foreslået, at byen indførte en mere traditionel og stabil politisk struktur med en borgmester og et byråd. Det store flertal af indbyggere er imidlertid indædte modstandere af den model. De vil ikke være med til at indføre en styreform, der kan bane vej for, at Sun City får en politisk elite bestående af borgmestre og lokalpolitikere. De ønsker, at byen skal forblive et samfund af ligemænd. Mange er også overbeviste om, at det vil blive dyrere at bo i Sun City, hvis man indfører et traditionelt lokalpolitisk system, fordi borgmesteren og byrådet vil få brug for professionelle embedsmænd til at servicere sig. Det vil indbyggerne ikke betale for. Og de har heller ikke lyst til at finansiere opførelsen af et kommunekontor bemandet med arrogante skrankepaver, der fortæller dem, hvad de må og ikke må. Det kan vi godt selv finde ud af, siger de.

Det decentrale foreningsvælde baserer sig ikke på en nøje udtænkt masterplan. Styreformen er opstået hen ad vejen og er i vidt omfang et produkt af tilfældigheder. Alligevel er det ganske åbenbart, at bystyret i Sun City bygger på værdier, der kan genfindes hos mange republikanske vælgere. Det gælder den udbredte skepsis overfor centraliseringen af politisk magt. Det gælder modviljen mod politisk styring. Mistroen til eliter. Den skeptiske indstilling til bureaukrater og bureaukratier. Tanken om, at socialt ansvar primært er et personligt ansvar. Og det gælder den lave tolerance overfor skatter og offentlige udgifter.

Omkring 80 procent af Sun Citys indbyggere stemmer republikansk, og sådan har det altid været. Derfor er det heller ikke overraskende, at republikansk tankegang har været en formativ kraft bag udviklingen af byens styreform. Lidt mere overraskende er det måske, at det kan være svært at få øje på, præcis hvilken formativ rolle indbyggernes alder og lange livserfaring har spillet for udviklingen af det decentrale foreningsvælde. Årsagen hertil er givetvis, at alderdom og lang livserfaring ikke i særlig høj grad omsættes i politiske holdninger, der er markant anderledes end de holdninger, man kan finde blandt mennesker, der ikke er gamle. Eller sagt på en anden måde: Alderdommen er en livsfase. Ikke en politisk ideologi.

Helt uden betydning er det dog ikke, at indbyggerne er gamle. Skal man fremhæve et enkelt område, hvor alder kan hævdes at have spillet en større rolle for udviklingen af Sun Citys styreform, så er det den indædte magtskepsis, der er en strukturerende grundidé i det decentrale foreningsvælde. Magtskepsis er godt nok et republikansk kendetegn, men indbyggernes kritiske syn på magt er også et produkt af, at de er gamle. Mange indbyggere fortæller således, at de igennem et langt liv gentagne gange har oplevet, at politikere på ethvert niveau og med enhver partibaggrund har misbrugt deres magt. Og de negative erfaringer har fået dem til at drage den lettere misantropiske konklusion, at politisk magt pr. definition leder sine indehavere ud i varierende grader af fordærv.

Hvis det lokalpolitiske system i Sun City har et aldersbestemt særpræg, er det nok, at indbyggernes ofte negative syn på politikere har forstærket ambitionen om at skabe en

lokal styreform, hvor muligheden for politisk magtmisbrug er meget begrænset. Det decentrale foreningsvælde er tæt på at indfri den ambition. I hvert fald er det sjældent, at man støder på byer af Sun Citys størrelse, hvor lokalpolitikere er tildelt så lidt magt.

Typisk hus i Sun City.

Lov og orden i Sun City

Frygten for kriminalitet er årsagen til, at mange seniorbyer i USA er hegnet inde bag beskyttende ringmure. Det er ikke tilfældet med Sun City, der gennemskæres af to store amtsveje, hvorfra der er uhindret adgang til byens øvrige vejnet. Selv om der er fri passage mellem Sun City og omgivelserne, så er der stort set ingen kriminalitet i byen. En sjælden gang får man godt nok besøg af en indbrudstyv ude fra Modersamfundet. Engang imellem er der selvfølgelig lidt hustruvold. Og engang i 1980'erne var der vist nok en mand, der slog sin kone ihjel. Eller også var det hende, der slog ham ihjel. Det er der ingen, der kan huske længere. Den kollektive hukommelse er ikke så lang i et samfund, hvor den gennemsnitlige indbygger kun bor i små 10 år.

Til trods for de fredelige forhold så har Sun City et stort frivilligt politikorps bestående af godt 200 ældre mandlige og kvindelige betjente. Formelt set er politikorpset i Sun City et privat vagtværn, men korpset er associeret til amtets politistyrke og bærer uniformer og kører i patruljevogne, der for det uøvede øje ikke er til at skelne fra amtspolitiet. I modsætning til det rigtige politi kan betjentene i Sun City ikke foretage anholdelser, udskrive bøder eller inlade sig på biljagter. Til gengæld må de gerne bære håndvåben, hvad cirka halvdelen af dem gør. Ingen kan imidlertid huske, hvornår der sidst blev affyret et skud. Hvis det nogensinde er sket.

Man kan godt finde indbyggere i Sun City, der synes, at de frivillige er lidt latterlige. Onde tunger hævder ligefrem, at det frivillige politikorps hovedsageligt består af mennesker, der får en infantil tilfredsstillelse ud af at gå i uniform og køre rundt lege politi og røvere i store patruljevogne. Men selv de onde tunger anerkender, at de frivillige betjente skaber tryghed i byen. Det skaber tryghed, at de nidkært afpatruljerer gaderne og systematisk lægger vejen forbi de boliger, hvor beboerne er bortrejst. Det skaber tryghed at vide, at politikorpset øjeblikkeligt rykker ud med en håndfuld patruljevogne, hvis en dement indbygger er gået hjemmefra. Og det skaber tryghed, at man altid kan ringe til de frivillige betjente, hvis man ikke selv kan lide at gå ind til naboen, fordi man har en begrundet mistanke om, at han ligger død i sit hus.

Sun citianerne er meget stolte af, at deres by er ryddelig, tryk og fri for kriminalitet. Mange siger helt samstemmende, at Sun City minder dem om deres barndomsby, hvor folk ikke behøvede låse deres huse, når de gik hjemmefra. Hvor ingen smed affald i gaderne. Hvor alle satte en ære i at holde deres hus pænt. Hvor folk bare opførte sig ordentligt. I mange indbyggers øjne er Sun City simpelthen barndommens gade, der er genopstået i ørkenen nord for Phoenix. De føler, at Sun City er, som USA var engang, og som USA burde være i dag. De ved godt, at det er lettere at skabe orden i et samfund uden klasse-, race- og aldersmodsatninger. Alligevel kan de ikke lade være med at føle, at de selv og de andre indbyggere i Sun City er gjort af en særlig støbning, fordi de har bygget en verden af lov og orden midt i det uregerlige Modersamfund. For mange indbyggere i Sun City er byen ikke bare en seniorby. Den er også en drøm om at skabe en idealverden, der baserer sig på dyder, værdier og adfærdsmønstre, der er kendetegnende for store dele af middelklassen.

En af Sun Citys 200 frivillige betjente.

Forelskelse i Sun City

Nattelivet i mange byer i den vestlige verden bærer præg af, at ungdommens forelskelser er heftige og dramatiske. Unge elskovshidsede par står uden for diskotekerne og kysser. Store teenagepiger sidder på fortovene og græder af ulykkelig kærlighed. Og unge beta-hanner martret af indebrændt parringslyst strejfer om i gaderne og udviser truende adfærd. Alle disse intense og voldsomme optrin ser man ikke noget af i Sun City. Hverken om dagen eller om natten. Alligevel er der ikke mange byer i verden, hvor forelskelsen er mere dramatisk end her. For i Sun City er døden forelskelsens forudsætning. De fleste indbyggere flytter til byen med deres ægtefælle gennem mange år, og de forelsker sig som regel kun i en anden, hvis ægtefællen dør. Uden død, ingen ny forelskelse. Det er kærlighedens barske betingelser i Sun City.

Som følge af forelskelsens særlige vilkår er det kun logisk, at en del nydannede par møder hinanden i en af de sorggrupper, hvor enker og enkemænd i fællesskab bearbejder tabet af deres ægtefælle. Den slags forelskelser udvikler sig sjældent eksplosivt. Først skal smerten over tabet af ægtefællen aftage så meget, at man overhovedet genfinder interessen for det modsatte køn. Dernæst skal man overvinde den ubehagelige følelse af, at man er utro overfor den afdøde, fordi man har forelsket sig i en anden. Alle disse stærke følelser kan være svære at håndtere. Det ved Pastor Al, der selv leder flere sorggrupper. Han har set det hele før. Og han giver de forelskede fordomsfrie råd, når de har det svært med deres nye kærlighed.

Sorggruppen er selvfølgelig ikke det eneste sted, hvor nye par kan møde hinanden. I modsætning til ude i Modersamfundet er der imidlertid ingen natklubber og kun et værtshus i Sun City, hvor man møde nye partnere. Derfor indledes de fleste bekendtskaber i de mange klubber, foreninger samt i indenfor kirkesamfundets trygge rammer. Mænd har generelt lettere ved at finde en ny partner end kvinderne. Mange enkemænd har oplevet at få en henvendelse fra den gruppe af kvinder, som sun citianerne nedladende kalder for kasserollebrigaden. Betegnelsen er møntet på enlige kvinder, der uopfordret henvender sig til nyslåede enkemænd med tilbud om madlavning, rengøring, tøjvask og andre af de kerneydelser, der i årtier blev varetaget af mandens nu afdøde hustru. De fleste indbyggere i Sun City kender en enkemand, der har modtaget tilbud af denne art. Alle griner smørret, når de fortæller om det, men alle ved også, at det i grunden er mere trist end sjovt.

De smukkeste eksempler på forelskelser i Sun City er de par, der har været ungdomskæresten, men som af den ene eller den anden grund kom fra hinanden. Blev gift med andre. Og fik børn med andre. Disse mænd og kvinder har i nogle tilfælde levet i flere årtier uden at veksle et eneste ord. Alligevel har de formået at holde sig diskret orienteret om hinandens liv. Når de begge, som regel som følge af ægtefællernes død, igen er blevet ledige, er kontakten mellem dem blevet genskabt. Der er ikke mange af disse par i Sun City. Men de er der, og deres tilstedeværelse kaster glans over studiet af kærlighedslivet i byen. Det er fortryllende, at et kys fra 1950'erne kan brænde så meget på læberne, at det kan få en gammel kærlighed til at flamme op et halvt århundrede senere. Men det er selvfølgelig også lidt foruroligende, at det kan være så svært at glemme.

Uanset kærlighedens historik så er de gamle elskende i Sun City fælles om, at deres forelskelse er en frigørelseskamp. De må gøre sig fri af skyldfølelsen overfor den afdøde ægtefælle. De må gøre sig fri af frygten for, hvordan deres børn, børnebørn, svigerfamilie

Aftenkoncerterne på Sun Citys friluftsscene trækker altid stort publikum.

og gamle venner vil reagere på deres ny kærlighed. Og sidst men ikke mindst må de gøre sig fri af deres egne forestillinger om, at det er upassende for et gammelt menneske at forelske sig. Først når de har gjort sig fri af alle disse tanker og følelser, kan de overgive sig til kærligheden. I Sun City forelsker man sig ikke bare, man tager sig lov til det.

I en vis forstand deler alle indbyggere i Sun City historie med byens elskende. For alle har i en eller anden udstrækning måtte gøre sig fri for at flytte til byen. Det er ikke mindst sandt for de første indbyggere i Sun City. For at flytte til Sun City måtte gøre sig fri af forventningen om, at ældre mennesker skal bo tæt på børn og børnebørn. Gøre sig fri af et traditionelt alderdomsbillede, der foreskrev, at ældre mennesker opfører sig med værdighed og ikke fjoller rundt i shorts i et rekreativt fritidssamfund. Ligesom de måtte gøre sig fri af forventningen om, at ældre mennesker skal holde igen med forbruget og efterlade det meste til arvingerne. Selv om disse problemstillinger ramte de første indbyggere særlig hårdt, så har mange af nutidens sun citianere også udkæmpet deres personlige kampe for at komme fri af det traditionelle alderdomsbillede og dets mere restriktive idealer for, hvordan man bør opføre sig som gammel. Set i det perspektiv er Sun City ikke bare en by. Den er også et emancipatorisk projekt.

Den forhadte by

Et par kilometer nord for Sun City ligger den lille by El Mirage, hvor de fleste indbyggere er af mexicansk afstamning. I gamle dage arbejdede folk i El Mirage som daglejere i landbruget. I dag er en stor del af dem beskæftiget i Sun City som gartnere, hjemme-

hjælpere, rengøringsassistenter og skraldemænd. Folk i El Mirage kan ikke lide folk i Sun City. Alle kan historie om, hvordan de selv, eller en nær ven eller slægning, er blevet dårligt behandlet i af de gamle i seniorbyen. Der er historier om, hvordan folk er blevet snydt, fordi de gamle har nægtet at betale den aftalte pris for et udført stykke arbejde. Der er historier om, hvordan folk uberettiget er blevet beskyldt for at stjæle sølvtoj og haveredskaber. Og der er historier om, hvordan indbyggerne i Sun City altid opfører sig småracistisk eller i bedste fald patroniserende overfor folk fra El Mirage. De personlige oplevelser er ikke den eneste kilde til kritikken. Folk i El Mirage bryder sig heller ikke om seniorbyen som fænomen. De mener, at seniorbyer gør gamle mennesker ensomme og ulykkelige, fordi konceptet indebærer, at generationerne lever adskilt fra hinanden.

Indbyggerne i El Mirage er ikke ene om ikke at bryde sig om de gamle i Sun City. Masser af andre borgere i amtet har den samme indstilling. Det gælder også folk, der ligesom indbyggerne i Sun City selv tilhører den hvide middelklasse. Først og fremmest synes mange, at det er helt urimeligt, at de via deres amtsskat er med til at betale for offentlige ydelser, som sun citianerne selv burde finansiere via den kommuneskat, som det er lykkedes dem at slippe for. Det gælder ydelser som vedligeholdelse af dele af vejnettet og amtspolitiets aktiviteter i Sun City. En anden anke mod Sun City er, at byen, sammen med i de andre seniorbyer i området, har langt mere indflydelse på amtspolitikken end deres indbyggertal berettiger dem til. Og politikerne anklages for at fedte for de gamle, fordi valgdeltagelsen i seniorbyerne er cirka dobbelt så høj som i resten af amtet.

De gamle i Sun City tager ret afslappet på de fleste beskyldninger. De bestrider ikke, at der er folk fra El Mirage, der sikkert er blevet behandlet dårligt, men man er overbevist om, at der er tale om enkeltstående tilfælde og ikke om et adfærdsmønster, der kendetegner folk i Sun City. De bestrider heller ikke, at der er mennesker, der er ensomme og ulykkelige i Sun City, men de tror på, at der er færre af dem her end andre steder. Og de bestrider slet ikke, at de har uforholdsmæssig stor indflydelse på amtspolitikken, men siger, at de andre befolkningsgrupper jo bare kan øge deres valgdeltagelse, hvis de vil have mere indflydelse. Til gengæld bestrider de, at de nasser på amtet. De ser sig selv som en jobskabende indtægtskilde for de andre borgere i amtet. Ligesom de mener, at Sun Citys mange altruistiske foreninger og byens private vagtværn sparer amtet for udgifter. Og endelig gør de høfligt opmærksom på, at amtet nyder godt af, at flere af Sun Citys foreninger udfører velgørende arbejde i nabobyer som fx El Mirage.

Man kunne blive ved med at fremføre anklager mod og forsvar for Sun City. Men uanset hvordan man vender og drejer det, så har byen et imageproblem, fordi en stor del af naboerne ude i Modersamfundet opfatter folk i Sun City som usympatiske. Misundelse og manglende viden om Sun City er en del af årsagen til det negative indtryk, omverdenen har dannet sig af byen. Men indbyggerne bærer også selv en del af ansvaret. Et eksempel herpå er, at det ved en spidsfindig juridisk manøvre er lykkedes at få fjernet Sun City fra det skoledistrikt, byen oprindeligt hørte ind under. Derfor betaler indbyggerne i Sun City som de eneste i Arizona ikke skoleskat i dag. De fleste sun citianere synes, at det er rimeligt nok. Der er jo ikke børn i Sun City. Men omverdenen betragter udmeldingen af skoledistriktet som en asocial handling, der en gang for alle har dokumenteret, at de gamle i Sun City kun tænker på sig selv.

Der kan være mange grunde til, at der opstår konflikter mellem ældre og andre

samfundsgrupper. Men en af dem er formentlig, at ældre mennesker i stigende grad opfatter sig selv og bliver opfattet som en selvstændig befolkningsgruppe med egen identitet og egne økonomiske og politiske interesser. I Sun City er den udvikling blevet ført ud i sin yderste konsekvens, fordi indbyggerne har trukket sig tilbage fra Modersamfundet og bosat sig i en by, hvor der kun bor andre ældre. Den fysiske adskillelse mellem de ældre og de andre er uden tvivl en væsentlig årsag til, at indbyggerne i Sun City og deres naboer er involveret i relativt mange konflikter. Adskillelsen øger generationernes fokus på deres særinteresser og forstærker deres vilje til at slå for dem. Ligesom adskillelsen af unge og gamle kan stimulere tilbøjeligheden til gensidig dæmonisering generationerne imellem.

Den fysiske adskillelse er dog ikke i sig selv årsag til alle konflikterne mellem Sun City og byens naboer. Mange af konflikterne har deres rod i mere generelle forhold og ikke specifikt i, at seniorbyen skiller unge og gamle. Det gælder eksempelvis anklagen om, at sun citianerne modtager for mange ydelser fra amtet. Den diskussion er en variant af en fordelingspolitisk diskussion, der også findes på nationalt plan og handler om, hvorvidt middelklassens ældre modtager for mange eller for få offentlige ydelser. Og det gælder anklagen om, at sun citianerne har for stor indflydelse på amtspolitikken. Den diskussion er ligeledes en variant af en national diskussion om den voksende ældrebefolknings politiske indflydelse. Den fysiske adskillelse mellem generationerne, som enhver seniorby medfører, er altså ikke nødvendigvis konflikternes kilde, men adskillelsen kan let føre til en skærpelse af nogle allerede eksisterende konflikter mellem ældrebefolkningen og samfundets andre grupper.

Sun City har syv store rekreativcentre, hvor indbyggerne mødes for at dyrke deres hobbyer.

Sol, vand og velvære i Sun City.

Illusionernes by

Reklamerne for Sun City og alle de andre seniorbyer i USA er fulde af smilende og demonstrativt lykkelige ældre. Selv om reklamerne overdriver, så svarer deres billede meget godt til det indtryk, man får, når man besøger Sun Citys golfbaner, hobbyværksteder, danseklubber og de frivilliges kontorer. Alle steder bliver man hilst velkommen af glade og livsduelige ældre. Det offensive alderssideals prototyper.

Men Sun City er ikke bare historien om et gerontologisk herrefolk, der strutter af velvære og fordriver alderdommen med at bekrige deres naboer og opbygge utopiske idealverdener. Sun City er også en by, hvor en relativt stor del af indbyggerne er meget syge eller stærkt alderdomssvækkede. Det ser man bare ikke. Ligesom i helt almindelige byer så er de alvorligt syge og døende ikke er synlige i gadebilledet. De ligger i deres hjem og på hospitalets enestuer. De mest alderdomssvækkede indbyggere ser man heller ikke noget til. De sidder inde i alderdomshjemmenes opholdsstuer, hvor de stærkeste af dem har erobret bordene tættest på vinduerne og dagslyset, mens de noget svagere beboere har fundet sammen ved borde lidt længere inde i halvmørket. Længst væk fra vinduerne og lyset sidder de demente. Ofte alene ved deres borde, fordi ingen har lyst til at sidde ved siden af dem.

Det ville være ukorrekt at påstå, at indbyggerne i Sun City har fortrængt alderdomssvækkelsen og den dødsnærhed, der er et af byens kendetegn. De fleste kender en, der er alvorligt syg. Mange har mistet en ægtefælle. En del arbejder frivilligt med de alderdomssvækkede. Og alle er i en eller anden udstrækning påvirket af deres egen døds-

nærhed, hvilket blandt andet kommer til udtryk, når man tager afsked med folk i Sun City og siger: „Vi ses, når jeg kommer tilbage om et par måneder.“ „Ja. Vi ses,“ svarer de og tilføjer, „hvis vi lever så længe.“

Indbyggerne i Sun City er med andre ord bevidste om, at byen er opført i grænselandet til dødsriget. Ikke desto mindre er det karakteristisk for byen, at den bygger på en delvis fornægtelse af alderdommen og dødsnærheden. Således har selve ideen om en rekreativ seniorby et kraftigt element af illusion over sig. For det er et koncept, der ensidigt fremmaner billedet af et paradislignende lokalsamfund befolket med selvrealiserende og sygdomsfrie ældre. Der er ikke plads til død og alderdomssvækkelse i det billede. Derfor var det også helt i overensstemmelse med konceptet, den rekreative seniorby, at Del Webbs firma til at begynde med strittede imod tanken om at etablere en kirkegård i Sun City. Selv efter at indbyggertallet var nået op på niveau med en mindre dansk provinsby. Efter sigende var det Webb, der personligt modsatte sig ideen, fordi han var bange for, at en gravplads ville skræmme kunderne væk fra den idealverden, han havde bygget til dem.

Det er ikke kun på konceptniveauet, at der er et element af illusion over Sun City. Der er også et element af illusionsnummer over livet, som det leves i byen. En af effekterne af at leve i en by, hvor alle er ældre, er nemlig, at alderdommen paradoksalt nok opfører sig som at eksisterer. Følelsen af at være ældet og gammel har ikke kun rod i helbredstilstand og biologisk alder. Alderdomsfølelsen opstår også i sammenligningen med yngre generationer. Eller sagt på en anden måde: Det er ofte de unge, der får de ældre til at føle sig ældre. Et af trickene ved Sun City er, at der ikke er nogen unge til at fremkalde den følelse. Byens motionssvømmere bliver ikke overspurtet af yngre mennesker i svømmebassinerne. De frivillige arbejder ikke sammen med yngre mennesker, der udfører deres opgaver dobbelt så hurtigt. Og medlemmerne af de politiske diskussionsklubber diskuterer ikke med unge brushoveder, der er storforbrugere af nye ord og begreber. Fraværet af unge mennesker kan selvfølgelig ikke fjerne hele følelsen af at være gammel. Men fordi de kun måler sig med jævnaldrende, kan indbyggerne i Sun City passagevis hengive sig til den illusion, at alderdommen ikke har sat sine spor i dem. At man stadigvæk er den hurtigste kvinde i bassinet. Den bedste mand på jobbet. Den skarpeste kniv i skuffen.

Illusionsnumre som de ovennævnte får af og til folk med et pietistisk gemyt til at konkludere, at seniorbyer som Sun City dybest set er eskapistiske miljøer, der forhindrer indbyggerne i at få et naturligt forhold alderdommen. Det er en forkert og hysterisk konklusion. Men først og fremmest er det alt for endimensionalt, at give forrang til spørgsmålet om, hvorvidt Sun City er god eller dårlig for de gamle. Både byen og ikke mindst beskueren er bedst tjent med, at der anlægges et meget bredere perspektiv. For det unikke og fantastiske ved Sun City er, at den er et spejlbillede af den moderne alderdom, hvis folkelige gennembrud falder sammen med byens grundlæggelse. Spejlbilledet er selvfølgelig ikke totalt. Strengt taget er det kun alderdommen i den hvide amerikanske middelklasse, der bliver spejlet. Det er dog ganske åbenbart, at mange af de billeder, der træder frem i spejlet, har en gyldighedsradius, der rækker langt ud over USA's grænser og i adskillige tilfælde helt ind i en dansk virkelighed. Så til trods for at Sun City ikke er en total spejling af den moderne alderdom, så er byen alligevel en emblematiske by i studiet af den moderne alderdom. For Sun City er et af den moderne alderdoms tidligste og mest originale produkter. Og Sun City er byen, hvor den moderne

alderdom blotter sit mangesidige væsen. Både de gode sider. De dårlige. Og alle de sider, hvor det ikke giver mening at tale om godt eller dårligt.

Se illustrationer på de glittede sider, side vi-vii.

Litteratur

Freeman, Jane & Glenn Sanberg
1984 Silver Jubilee. The 25th Anniversary of Sun City. Phoenix: Sun City Historical Society.